

רשות ההגבלים העסקיים

החלטה לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988 בדבר מתן פטור

מאישור הסדר כובל

הסדר בין לשכת מכוני התערוכות לבין אמבר, מילובר, מתמור, צמח, תדמיר

ואסם הגליל

1. פתח דבר

ביום 3 באוקטובר 2002 הוגשה בקשה למתן פטור לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988, להסדר בין אמבר – מכון לתערוכות – אגודה שיתופית חקלאית מרכזית בע"מ (להלן: "אמבר"), מילובר מכון מרכזי לתערוכות בע"מ (להלן: "מילובר"), מתמור בע"מ (להלן: "מתמור"), צמח – מכון לתערוכות – אגודה שיתופית חקלאית בע"מ (להלן: "צמח"), תדמיר מכון תערוכות אגודה חקלאית שיתופית בע"מ (בפירוק) (להלן: "תדמיר"), אסם הגליל אגודה שיתופית בע"מ (להלן: "אסם הגליל") ובין לשכת מכוני התערוכות שותפות רשומה (להלן: "לשכת המכונים") בדבר מחקר ופיתוח בתחום הזנת בעלי חיים והשתלמויות עובדים בנושאים אלה.

לאחר שבחנתי את ההסדר ואת הכבילות המצויות בו, כמו גם את השפעתם האפשרית על התחרות בשוק הרלוונטי, ולאחר שנועצתי בועדה לפטורים ולמיזוגים, שוכנעתי כי הכבילות אינן פוגעות פגיעה של ממש בתחרות בשוק המושפע מן ההסדר, כי עיקרו של ההסדר אינו בהפחתת התחרות או במניעתה, וכי אין בו כבילות שאינן נחוצות למימוש עיקרו. מטעמים אלו ראוי ההסדר לפטור לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988 (להלן: "חוק ההגבלים העסקיים"), בכפוף לתנאים המנויים בסיפא להחלטתי, בשל הנימוקים שיפורטו להלן.

2. ההסכם

אמבר, מילובר, מתמור, צמח, תדמיר ואסם הגליל הם מפעלים המכונים מזון להזנת בעלי חיים (להלן ביחד: "ששת מכוני התערוכות"). ששת מכוני התערוכות הם מכוני התערוכות הגדולים בישראל, כאשר כל אחד מהם מייצר לבדו מעל ל-100,000 טון תערוכות מזון בשנה (חלקם אף מעל ל-300,000 טון ו-400,000) ויחדיו הם אחראים על כ-70% מייצור התערוכות בישראל. מלבדם קיימים עוד ארבעה מכוני תערוכות המייצרים בין 50,000-100,000 טון תערוכות בשנה ועוד קרוב ל-30 מכונים קטנים המייצרים פחות מ-50,000 טון בשנה.

לשכת המכונים היא שותפות של ששת מכוני התערוכות, העוסקת במחקר ופיתוח בתחום הזנת בעלי חיים ובארגון השתלמויות לעובדי מכוני התערוכות החברים בה בעניינים מקצועיים הקשורים בהזנת בעלי חיים. עובדיהם של ששת מכוני התערוכות – מנהלים ותזונאים – משמשים בלשכת המכונים בתפקידים שונים באופן וולונטרי ואין ללשכה צוות עובדים משלה. מנהלי מכוני התערוכות מתכנסים אחת לרבעון במסגרת "פורום המנהלים" במסגרתו מתקבלות החלטות

מנהליות בענייני הלשכה, כגון קביעת התקציב ואישור דו"חות כספיים ואילו התזונאים נפגשים מדי חודש במסגרת "פורום התזונאים" אשר אחראי על תכנון עבודות המחקר, פיקוח עליהן וניתוח תוצאותיהן. הניסויים עצמם, בהיקף תקציבי של 1 מליון ₪ בשנה, נערכים אצל מגדלים שונים של בעלי חיים קשורים למכוני התערובת, כאשר כל מכון תערובת אחראי על ניסויים בתחום מסויים (פטם, בקר, דגים וכיוצ"ב).

3. השפעת ההסכם על התחרות

בשיתוף פעולה לשם מחקר ופיתוח, אף כאשר הוא מתרחש בין מתחרים, טמונות תועלות ברורות: שיתוף הפעולה מאפשר, על דרך של איחוד משאבים – בין אם הון, מומחיות, כח אדם או כל משאב אחר – לשפר את טיב המוצר המוצע לצרכן, בעלות נמוכה יחסית לכל אחד מן הצדדים. שיפור איכות המוצר הוא ממילא אחת מן הדרכים בהם תחרות יכולה לבוא לידי ביטוי ואחת הסיבות להגנה על התחרות בשוק. גישה זו באה לידי ביטוי בכללי ההגבלים העסקיים (פטור סוג להסכמים לביצוע מחקר ופיתוח) התשס"א-2001, אשר מעניקים, במגבלות מסויימות, פטור להסכמים כאמור, אף בין מתחרים. יחד עם זאת, לצד התועלת מפירות המחקר, בנסיבות מסויימות, מחקר משותף למתחרים עשוי להעלות חששות תחרותיים, ובמקרה שניים המה.

העברת מידע – מימון פעילותה של לשכת מכוני התערובת נעשה על ידי מכוני התערובת החברים בה, כאשר כל מכון משתתף במימון הניסויים בכל ענף – בהתאם לחלקו היחסי באותו ענף. על מנת לחשב מהו חלקו של כל מכון בכל אחד מן הענפים מעבירים ששת מכוני התערובת ללשכת המכונים, מדי רבעון, נתונים בדבר כמות מכירה חודשית שלהם בטונות ברבעון החולף, בפילוח על פי ענפים. משמעות הדבר היא, כי באופן שוטף, נחשפים ששת מכוני התערובת לכמויות התערובת שמוכרים מתחריהם.

חילופי מידע בין מתחרים עשויים, פעמים רבות, לפגוע בתחרות בשוק הרלבנטי. הם עלולים להוות פלטפורמה לאכיפת קרטל בין מחליפי המידע או להביא להאחדת פרמטרים שונים לגביהם אמורה להתנהל תחרות. כך, למשל, חילופי מידע בדבר היקף המכירות של כל מתחרה עשויים לשמש מנגנון פיקוח על חלוקת שוק בין המתחרים. חילופי מידע ייבחנו על פי הנסיבות של כל מקרה ומקרה תוך בדיקת הסבירות, כי יהיה בהם כדי לפגוע בתחרות בשוק הרלבנטי.

בנסיבות דגן חילופי מידע בין ששת מכוני התערובת הגדולים בארץ, המחזיקים יחדיו בנתח שוק של כ- 70%, הם בעייתיים מכיוון שהם עשויים לאפשר לששת המכונים לתאם את חלוקת הכמויות ביניהם ולעקוב זה אחר פעילותו של זה ובכך לנסות ולשמר סטטוס-קוו ביניהם.

הגבלת החברות בלשכת המכונים – על פי בקשת הפטור, החברות בלשכת המכונים פתוחה לכל מכון תערובת המייצר לפחות 90,000 טון תערובת בשנה. למעשה, החברות בלשכת המכונים אינה פתוחה לאף מכון תערובת מלבד ששת מכוני התערובת, זאת מכיוון ששאר מכוני התערובת בארץ מייצרים כמות שנתית הנמוכה מכמות הסף אותה הציבה לשכת המכונים כתנאי להצטרפות.

מניעת החברות בלשכת המכונים בפני מכוניים נוספים, ולמעשה – מניעת הנגישות לפרי המחקר והפיתוח של לשכת המכונים בפני מכוניים נוספים, מקנה יתרון, שבסיסו בהסדר כובל, לששת מכוני התערובת על פני יתר מתחריהם. נוכח העובדה, כי הצדדים לא הראו כל הצדקה או צורך

במניעת החברות בלשכת המכונים בפני מכונים נוספים, ראוי להתנות את מתן הפטור המבוקש בפתיחת החברות בלשכת המכונים לכל דורש.

ברקע הדברים יצויין, כי לשוק תערובות המזון להזנת בעלי חיים יש 'היסטוריה' של פרקטיקות המעלות חששות תחרותיים אשר נבדקות בהליכים מול רשות ההגבלים העסקיים (ראה: החלטה על אי מתן פטור לאמבר, מילובר, מתמור, צמח ושוברי בר מיום 20.1.02; המלצת הממונה על הגבלים עסקיים למתן היתר זמני בכפוף לתנאים לשוברי בר מיום 14.7.02 והחלטת בית הדין להגבלים עסקיים על מתן היתר זמני בכפוף לתנאים לשוברי בר מיום 15.7.02). היסטוריה זו משליכה על בחינת בקשת הפטור שלפני ומלמדת, כי יש לנהוג בהתאגדות מסוג זה משנה זהירות.

נוכח האמור לעיל, מצאתי לנכון להתנות את מתן הפטור המבוקש בתנאים הבאים:

1. מידע בדבר כמויות תערובת הנמכרות על ידי חברי לשכת המכונים, הדרוש לצורך בירור חלקי השתתפותם בהוצאות לשכת המכונים, יועבר על ידי המכונים החברים בלשכת המכונים אך ורק לידי של רואה חשבון, מנהל חשבונות או חשב של לשכת המכונים (להלן: **"רואה החשבון"**);
2. רואה החשבון לא יעבוד עבור אף אחד ממכוני התערובת החברים בלשכת המכונים ולא יספק להם שירותים, והוא לא יהיה עובד או קרוב של אדם כאמור או של אדם שהוא נושא משרה באיזה מן המכונים.
3. עובר לקבלת המידע בדבר כמויות תערובת הנמכרות על ידי חברי לשכת המכונים, יחתום רואה החשבון על כתב סודיות על פיו הוא מתחייב לשמור את המידע שהועבר לו בסודיות מוחלטת ולא להעבירו למתחריו של המכון מוסר המידע. לעניין זה, "מתחרים" – ישירים או עקיפים, בפועל או בכוח.
4. רואה החשבון יחשב את סך הכל גובה ההשתתפות בהוצאות הנדרש מכל חבר בלשכת המכונים ויודיע לכל חבר על גובה השתתפותו כאמור, מבלי ליידע את החבר בדבר אופן החישוב לפי פילוח לענפים או בדבר המידע שנמסר לו לפי סעיף 1 לעיל.
5. לא יועבר מידע בין מכוני התערובת החברים בלשכת המכונים בדבר כמויות התערובת אשר נמכרו על ידם, או בדבר המחירים בהם נמכרת התערובת על ידם;
6. החברות בלשכת מכוני התערובת תהיה פתוחה בפני כל מכון תערובת, בכפוף להשתתפותו במימון פעילות לשכת המכונים על פי אותו תחשיב המשמש את ששת מכוני התערובת כיום, ובלבד שישלם דמי חבר מינימליים בסך 10,000 ₪ לשנה. לשכת המכונים תהיה רשאית לחייב כל חבר חדש כאמור שלא למכור או להעביר לצד שלישי כלשהו את עבודות המחקר והפיתוח אשר נעשו בלשכת המכונים או את המידע שנצבר בעקבות מחקר ופיתוח כאמור.
7. על אף האמור בסעיף 16.2 להסכם השותפות שבין ששת מכוני התערובת מיום 1.7.97, לשכת המכונים לא תוכל להפסיק חברותו בה של חבר כלשהו באופן שרירותי וכל עוד הוא עמד בכל התחייבויותיו כלפי לשכת המכונים.

8. כל מכון החבר בלשכת המכונים לא יהיה מנוע מלבצע מחקר או פיתוח בעצמו, שלא באמצעות הלשכה.

9. כל אדם המשמש נציג בלשכת המכונים מטעם מכון תערוכת יחתום על כתב התחייבות לפיו קרא את התנאים, הבינם והוזהר לו שהפרתם – עבירה פלילית.

4. סוף דבר

לאחר שנועצתי בועדה לפטורים ומיזוגים, ראיתי לנכון להשתמש בסמכות הנתונה לי בסעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים ולהעניק את הפטור המבוקש, בכפוף לתנאים המפורטים לעיל. תוקפו של פטור זה שלוש שנים מהיום.

בהתאם לסעיף 15(א) לחוק ההגבלים העסקיים נתונה החלטתי זו לערר בפני אב בית הדין להגבלים עסקיים על ידי איגוד עסקי, ארגון צרכנים או כל אדם העלול להיפגע מההסדר הכובל עליו ניתן הפטור.

דרור שטרום

הממונה על הגבלים עסקיים

ירושלים, כ"ב כסלו תשס"ג

27 בנובמבר 2002